

به نام خدا

(دین و زندگی (۱) پایه دهم)

«درس دهم»

یاری از نماز و روزه

ناهید صابونچی: دبیرستان فرزنانگان خوی

خدای مهربان برای زندگی ما انسانها برنامه ای تنظیم کرده که دربردارنده احکام و وظایف گوناگونی در ارتباط با خدا، خود، خانواده، جامعه و خلقت است. با عمل به این برنامه و احکام و دستورات آن، انسان می تواند در مسیر نزدیک شدن به خدا گام بردارد و به رستگاری در دنیا و آخرت برسد. اگرچه تمامی این احکام و دستورات در جهت مصلحت ما است؛ اما انسان دوست دارد حکمت و علت احکام الهی را بداند و با معرفت بیشتر دستورات الهی را انجام دهد.

از این رو، خدای متعال برخی از فایده های مهمترین احکام خود را از طریق آیات قرآن کریم و سخنان معصومان به اطلاع ما رسانده است. در این درس با فایده دو عمل مهم در زندگی هر فرد مسلمان، یعنی نماز و روزه آشنا می شویم و پاسخ سؤالات زیر را می یابیم:

۱— چرا در هر روز، پنج بار به نماز می ایستیم؟

۲— حکمت روزه چیست؟ چرا یک فرد مسلمان باید روزه بگیرد؟

۳— احکام دیگر روزه کدام اند؟

خداوند در آیات مختلفی، فایده های نماز و روزه را بیان فرموده است. دو فایده نماز عبارت اند از :
۱- یاد خدا، ۲- دوری از گناه.
مهمترین فایده روزه نیز عبارت است از: تقوا.

**راستی تقوا چیست؟ چرا قرآن کریم همواره مردم را دعوت به تقوا می کند؟
تقوا:**

برای اینکه حقیقت تقوا را دریابیم، ابتدا مثالی را که امیرمؤمنان علی (ع) بیان فرموده است، ذکر می کنیم. ایشان می فرماید:
« مثل انسان های بی تقوا مثل سوارکارانی است که سوار بر اسب های چموش و سرکشی شده اند که لجام را پاره کرده و اختیار را از دست سوارکار گرفته اند؛ به بالا و پایین می پرند و عاقبت، سوارکار را در آتش می افکنند. اما مثل آدمهای باتقوا، مثل سوارکارانی است که بر اسبهای رام سوار شده اند. و لجام اسب را در اختیار دارند و راه می پیمایند تا اینکه وارد بهشت شوند.»
تفاوت اصلی میان این دو سوارکار که یکی به هلاکت می رسد و دیگری به رستگاری، در سرکشی و لجام گسیختگی اسب یکی از آنها، و رهوار و مطیع بودن اسب دیگری است. این لجام گسیختگی و سرکشی در انسان بی تقوا و رهواری و مطیع بودن در انسان باتقوا به چه معناست؟

«تقوا» به معنای «حفاظت» و «نگهداری» است. انسان با تقوا خودنگهدار است و خود را از گناه حفاظت می کند؛ یعنی بر خودش مسلط است و زمام و لجام و نفس خود را در اختیار دارد و نمی گذارد نفس با سرکشی او را در دره های هولناک گناه بیندازد. انسان باتقوا، می کوشد روزه روز بر توانمندی خود بیفزاید تا اگر در شرایط گناه و معصیت قرار گرفت، آن قوت و نیرو او را حفظ کند و از آلودگی نگه دارد.

قرآن کریم راههای متعددی برای کسب تقوا به ما نشان داده که در این درس به دو مورد مهم از آنها، یعنی «نماز» و «روزه» اشاره می کنیم.

آدم بی تقوا مانند سوارکاری که سوار اسبی سرکش شده و لجام آن را در اختیار ندارد. وی عاقبت در آتش می افتد.

آدم با تقوا مانند سوارکاری که سوار اسبی راهوار شده و لجام آن را در اختیار دارد. وی عاقبت به بهشت می رود.

سخن حضرت علی (ع) :

دقت کنید در حدیث حضرت علی (ع) منظور از اسب همان نفس است.

معنی تقوی : توانایی نگه داری و حفاظت از خود در برابر گناه و زشتی

انسان با تقوا بر خودش مسلط است و توانایی حفظ خود از گناهان را دارد و می کوشد روز به روز بر تقوای خود بیفزاید (علت) تا از آلودگی ها حفظ شود (معلول)

نماز و بازدارندگی از گناه:

انسانی که پنج بار در طول روز نماز به پا می دارد، یاد خدا را در دل خود زنده می کند و حضور او را در جای جای زندگی احساس می کند. توجه به حضور خدا در زندگی و نظارت او بر اعمال، موجب می شود تا انسان دست به هر کاری نزند و از گناهان دوری کند. خداوند در قرآن کریم می فرماید:

عنکبوت، ۴۵

... وَ أَقِمِ الصَّلَاةَ و نماز را بر پا دار،
إِنَّ الصَّلَاةَ که نماز
تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ از کار زشت و ناپسند بازمی دارد
وَ لَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ و قطعاً یاد خدا [ثمره‌ای] بالاتر است،
وَ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ و خدا می‌داند چه می‌کنید.

مفهوم آیه : نماز و ثمرات آن

پیام آیه:

- ۱- مخاطب این آیه ، پیامبر (ص) است .
- ۲- خداوند ، پیامبر (ص) را به بر پا داشتن نماز امر می کند .
- ۳- اولین ثمره ی نماز ، دور شدن از کارهای زشت و ناپسند است .
- ۴- دومین و برترین ثمره ی نماز ، یاد خداست (کلمه ی « اکبر » به معنای « بزرگ تر » نشان دهنده ی اهمیت بیشتر یاد خداست)
- ۵- خداوند از اعمال ما آگاه است .

با این حال، برخی میگویند: «ما نماز می خوانیم اما تأثیر آن را کمتر در خود مشاهده می کنیم و معمولاً دست از رفتارهای قبلی بر نمی داریم. پس چگونه نماز بازدارنده انسان از زشتی ها و منکرات است؟»

شایسته است دقت کنیم که تأثیر نماز به تداوم و به میزان دقت و توجه ما بستگی دارد. چنان که اگر گفته شود هر کس درس بخواند، موفق می شود، طبیعتاً موفقیت همه یکسان نیست و به نحوه و کیفیت درس خواندن آنها بستگی دارد. بنابراین اگر نمازهای روزانه خود را ترک نکنیم و دقت و توجه خود را در نماز افزایش دهیم، از آن تأثیر خواهیم پذیرفت. نمیتوان انتظار داشت خواندن چند رکعت نماز شتاب زده و بدون رعایت آداب، تأثیر چندانی در ما داشته باشد. اگر تلاش کنیم روزبه روز نماز را با کیفیت بهتر و رعایت آداب آن انجام دهیم، به زودی تأثیر آن را خواهیم دید. هر کدام از ما می توانیم این مورد را در میان اطرافیان و بستگان مشاهده کنیم و دریابیم افرادی که به نمازشان توجه بیشتری دارند، در مقایسه با کسانی که نماز نمی خوانند، یا نماز خود را شتابزده و بدون رعایت آداب می خوانند، از منکرات بیشتری دوری می کنند. اگر به زندانیان و خلافکاران جامعه نگاه کنیم، میبینیم که چنین مجرمانی کمتر از میان افراد نمازخوان هستند. همین موضوع نشان می دهد که نماز تأثیر خود را گذاشته و هر قدر با توجه و دقت بیشتر انجام شود، تأثیر آن بیشتر هم خواهد شد.

گر نماز را کوچک نشماریم...

اگر نماز را کوچک نشماریم و نسبت به آنچه در نماز می گوئیم و انجام می دهیم درک صحیح داشته باشیم، نه تنها از گناهان که حتی از برخی مکروهات هم به تدریج دور خواهیم شد. از این رو:

اگر در انجام به موقع نماز بکوشیم، بی نظمی را از زندگی خود دور خواهیم کرد.

اگر در پنج نوبت با لباس و بدن پاکیزه به نماز بایستیم، آلودگی های ظاهری ما کمتر خواهد شد.

اگر شرط غصبی نبودن لباس و مکان نمازگزار را رعایت کنیم، کمتر به کسب درآمد از راه حرام متمایل خواهیم شد.

اگر هنگام گفتن تکبیر به بزرگی خداوند بر همه چیز توجه داشته باشیم، به آنچه در مقابل خداوند قرار دارد، توجه نخواهیم کرد.

اگر در رکوع و سجود، عظمت خدا را در نظر داشته باشیم، در مقابل مستکبران خضوع و خشوع نخواهیم کرد.

اگر عبارت «اهدنا الصراط المستقیم» را صادقانه از خداوند بخواهیم، به راههای انحرافی دل نخواهیم بست.

اگر عبارت «غیر المغضوب علیهم و لا الضالین» را با توجه بگوئیم، خود را در زمره کسانی که خدا بر آنها خشم گرفته یا راه را گم کرده اند، قرار نخواهیم داد.

بنابراین؛ با تکرار درست آنچه در نماز می گوئیم و انجام می دهیم به تدریج چنان تسلطی بر خود می یابیم که می توانیم در برابر منکرات بایستیم و از انجامشان خودداری کنیم.

بررسی

با توجه به آنچه گفته شد، ببینید که فهم و درک درست اعمال زیر، انسان را در برابر چه گناهانی حفظ خواهد کرد.

عبارات و اعمال نماز	منکرات
۱- خواندن سوره ی توحید	۱- شرک
۲- درود بر پیامبر در تشهد	۲- بی حرمتی به پیامبر ﷺ و اهل بیت ایشان ﺍﻟﺒﯿﺘﺎﺕ
۳- دعای قنوت	۳- یأس و ناامیدی از رحمت الهی
۴- حضور در نماز جماعت	۴- نفاق و تفرقه
۵- گفتن عبارت «ایاک نعبد»	۵- شرک عملی
۶- گفتن عبارت «ایاک نستعین»	۶- وابستگی به غیر خدا

تکمیل احکام:

در سالهای قبل آموختیم که برای انجام نماز، لازم است بدن و لباس ما پاک باشد و در صورتی که به یکی از نجاسات آلوده شده باید قبل از نماز پاک گردد. بنابراین، لازم است هر مسلمانی نجاسات را بشناسد و راه پاک کردن اشیای نجس را بداند. توجه: همه چیز پاک است، مگر ۱۱ چیز و آنچه در اثر برخورد با آنها نجس می شود.

برخی از نجاسات عبارت اند از :

- ۱— خون انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارد.
- ۲ و ۳— ادرار و مدفوع انسان و حیوان های حرام گوشتی که خون جهنده دارند.
- ۴— مردار انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارد.
- ۵ و ۶— سگ و خوک، زنده و مرده آنها نجس است.
- ۷— کافر (یعنی کسی که به خدای یگانه اعتقاد ندارد).
- ۸— شراب و هر مایع مستی آور، نجس است .

لازم است بدانیم: نوشیدن شراب، چه کم و چه زیاد حرام است و در زمره بزرگ ترین گناهان شمرده شده است. خداوند در قرآن درباره این عمل ناروا می فرماید:
ای مردمی که ایمان آورده اید؛ به راستی شراب و قمار و بت پرستی و تیرکهای بخت آزمایی، پلید و از کارهای شیطانی است. پس از آنها دوری کنید تا رستگار شوید. شیطان می خواهد با شراب و قمار بین شما دشمنی و کینه ایجاد کند و شما را از یاد خدا دور سازد و از نماز باز دارد.

مفهوم آیه : علت حرمت شراب و قمار

پیام آیه :

- ۱- مخاطب آیه ایمان آورندگان هستند و این موضوع نشان از رواج شراب در میان مسلمانان در زمان پیامبر (ص) دارد.
- ۲- خداوند در این آیه ۴ کار را از کارهای شیطانی معرفی می کند. (۱) شراب (۲) قمار (۳) بت پرستی (۴) تیرک های بخت آزمایی
- ۳- دوری از این ۴ کار شیطانی ، شرط رستگاری است .
- ۴- خداوند راه های فریب شیطان را در این آیه (۱) ایجاد دشمنی و کینه در میان مردم و (۲) غفلت از یاد خدا بیان می کند.
- ۵- شراب و قمار زمینه را برای فریب شیطان به وسیله ی ایجاد دشمنی و غفلت از یاد خدا ایجاد می کند.
- ۶- دو اثر منفی شراب و قمار که علت حرام شدن آنان نیز می باشد عبارتند از : (۱) ایجاد دشمنی و کینه میان مردم (۲) غافل شدن از یاد خدا و نماز

مگر خدا به نماز ما نیاز دارد؟ پس برای چه باید نماز بخوانیم؟

اگر همه مردم روبه خورشید خانه بسازند، چیزی به خورشید اضافه نمی شود و اگر همه مردم پشت به خورشید خانه بسازند، چیزی از خورشید کم نمی شود.

خورشید به مردم نیازی ندارد که رو به سوی او کنند. این انسانها هستند که برای دریافت نور، سعی می کنند خانه های خود را روبه خورشید بسازند. خدا هم به نماز

ما هیچ نیازی ندارد؛ بلکه این ما هستیم که به نماز محتاجیم. در حقیقت دستور خدا برای برپاداشتن نماز تنها به نفع خود ماست و خداوند با امر به نماز خواندن

خواهان رشد بندگان خود است. اما چرا ما به نماز محتاجیم؟

کمتر کسی است که در اثنای کار روزانه، لباسش، دست و صورتش، سر و پایش، و گاهی همه پیکرش، کثیف نشود و به تنظیف روزانه آنها نیازمند نگردد.

روح ما نیز در میدان زندگی روزانه به همین اندازه یا بیشتر در معرض آلودگی هاست؛ آلودگی به شهوت ها، هوس ها، خودخواهی ها و چشم و هم چشمی ها، حسد و

کینه و انتقام و صدها آلودگی دیگر.

این آلودگی ها روح را تیره می کند و ما را از مسیر قرب الهی دور می سازد و به دام شیطان و وسوسه های شیطانی می افکند.

بنابراین، باید همانطور که لباس و تن خود را می شوئیم و پاکیزه می کنیم، دل و جان خود را هم شست و شو دهیم و پاکیزه کنیم.

حضرت علی می فرماید: رسول خدا نماز را به چشمه آبی تشبیه کرده است که در برابر خانه کسی جریان داشته باشد و او هر شبانه روز، پنج مرتبه خود را در آن

شست و شو دهد؛ پس هرگز آلودگی بر بدن او باقی نمی ماند.

اعمالی که تأثیر نماز را از بین می برند:

توجه کنیم که برخی کارها نیز خاصیت نماز را از بین می برند. باید بکوشیم آن کارها را از زندگی خود بیرون کنیم؛ مانند:

۱- ناراحت کردن پدر و مادر:

امام صادق (ع) فرمود: «فرزندی که از روی خشم به پدر و مادر خود نگاه کند — هرچند والدین در حق او کوتاهی و ظلم کرده باشند — نمازش از سوی خدا پذیرفته نیست».

۲- غیبت کردن:

پیامبر اکرم (ص) به ابوذر فرمود: «هرکس غیبت مسلمانی را کند، تا چهل روز نماز و روزه اش قبول نمی شود؛ مگر اینکه فرد غیبت شده، او را ببخشد».

از این رو است که امام صادق (ع) می فرماید: «هرکس می خواهد بداند آیا نمازش پذیرفته شده یا نه، باید ببیند که نماز، او را از گناه و زشتی باز داشته است یا نه. به هر مقدار که نمازش سبب دوری او از گناه و منکر شود، این نماز قبول شده است».

نتیجه اینکه: اگر نماز، ما را از گناه و زشتی باز ندارد، معلوم می شود که عیب و نقصی در نماز خواندن ما هست. باید جست و جو کنیم تا آن عیب را بیابیم و برطرف کنیم.

جمع بندی و نکات :

- ۱- خون انسان و حیواناتی که خون جهنده دارند. (مانند گوسفند)
۲ و ۳- ادرار و مدفوع انسان و حیوانات حرام گوشتی که خون جهنده دارند. (مانند گربه)
۴- مردار انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارند؛ مردار یعنی تکه ای از اعضای بدن پس از مرگ. حیوانات حلال گوشت در صورتی که ذبح اسلامی شوند مردارشان پاک است.
۵ و ۶ - سگ و خوک زنده و مرده شان نجس است. این دو حیوان تمام اعضای بدنشان نجس است. و هیچ وقت و به هیچ صورتی پاک نمی شوند.	} (۱) نجاسات
پاک نمی شوند.
۱۱ چیز است
اعتقاد دارند.
۷- کافر؛ کسی که به خدای یگانه اعتقاد ندارد. (دقت کنید مسیحیان و یهودیان و در کل پیروان سایر پیامبران به خدای یگانه اعتقاد دارند.)	
۸ - شراب و هر مایع مستی آوری	

- (۲) با توجه به سخن امام صادق (ع) می فهمیم نگاه از روی خشم به پدر و مادر (علت)، نمازش از سوی خدا پذیرفته نمی شود (نتیجه = معلول)
- (۳) با توجه به سخن پیامبر (ص) هر کس غیبت کند (علت)، تا چهل روز نماز و روزه اش پذیرفته نمی شود (نتیجه = معلول) و شرط پذیرفته شدن، بخشیده شدن توسط فرد غیبت شده است.
- (۴) با توجه به سخن امام صادق (ع) می فهمیم که میزان پذیرفته شدن نماز بستگی به تاثیر نماز در دوری انسان از گناهان دارد.

دو رکعت عشق!

ایام عملیات قدس بود که در اورژانس، رزمنده ای را آوردند که هر دو دست او قطع شده بود. وقتی او را برای اتاق عمل آماده می کردند، ایشان را روی برانکارد گذاشتند تا به اتاق عمل ببرند. مسئول تعاون آمد تا از این رزمنده سؤالاتی بپرسد. ولی چشمانش را بسته بود و جواب نمی داد. همگی فکر کردیم شاید شهید شده باشد. به دنبال آن بودیم که مقدمات کار را جهت آزمایش ضربان قلب و احتمالاً انتقال وی به سردخانه آماده کنیم. ناگهان دیدیم که چشمانش را باز کرد و با متانت خاصی گفت: برادر! ببخشید که جواب شما را ندادم؛ چون فکر می کردم اگر به اتاق عمل بروم شاید وقت زیادی طول بکشد؛ نمازم قضا می شود. آن موقع که شما سؤال کردید مشغول خواندن نماز بودم.

روزه و تقویت تقوا:

میزان موفقیت انسان در رسیدن به هدفهای بزرگ، به میزان تسلط او بر خویش، خودنگهداری و «تقوا» بستگی دارد و هر قدر هدف بزرگتر باشد، تقوای بیشتری می‌طلبد.

روانشناسان، کارهایی را برای تقویت اراده و تسلط بر خود پیشنهاد می‌کنند تا افراد بتوانند به موفقیت در برنامه‌هایی مانند درس، ورزش، کسب و کار و مانند آن برسند. خداوند، انسان را به عملی راهنمایی می‌کند که اگر آن را به درستی انجام دهد، چنان تسلطی بر خود پیدا می‌کند که می‌تواند موانع درونی را کنار بزند و گام‌های موفقیت به سوی برترین هدفهای زندگی را به خوبی بردارد. این عمل، «روزه» است. روزه، مصداق کامل تمرین صبر و پایداری در برابر خواهش‌های دل است.

کسی که یک ماه گرسنگی روزانه را تحمل کند و در عین حال که میل به آب و غذا دارد، به سوی آن نرود؛ کسی که یک ماه چشم خود را از گناه حفظ کند؛ زبان خود را از دروغ و غیبت نگه دارد؛ گوش خود را از شنیدن بدی‌ها بازدارد؛ خوش رفتاری با مردم را تمرین کند؛ و از حجاب و پوشش خود به خوبی مراقبت کند؛ بکوشد به دیگران ستم نکند و مردم را از خود نرنجاند و مواظب باشد غذای سحری و افطاری او از درآمد پاک و حلال باشد، چنین کسی، پس از یک ماه، به تسلطی بر خود می‌رسد که قبل از ماه رمضان آن تسلط را نداشته است و اگر هر سال یک ماه این عمل را تکرار کند، سال به سال باتقواتر می‌شود. چنین فردی کم‌کم به جایی می‌رسد که احساس می‌کند که هر کاری را که خداوند دستور داده است، می‌تواند به آسانی انجام دهد و احساس سختی نمی‌کند.

بقره، ۱۸۳

یا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ای کسانی که ایمان آورده‌اید،
كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ روزه بر شما مقرر شده است
كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ همان‌طور که بر کسانی که پیش از شما بودند، مقرر شده بود
لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ باشد که تقوا پیشه کنید.

مفهوم آیه: روزه و مهمترین ثمره ی آن

کلید واژه : الصیام

پیام آیه:

۱- مخاطب آیه ، مومنان اند.

۲- در این آیه ، بر وجوب (واجب بودن) روزه تاکید شده است.

۳- قبل از دین اسلام نیز خداوند روزه را برای پیروان پیامبران پیشین واجب کرده بود.

۴- مهمترین ثمره ی روزه ، تقواست.

۵- اولین ثمره ی نماز ، یعنی دور شدن از کار های زشت «تنهی عن الفحشاء و المنکر» با مهمترین ثمره ی روزه ، یعنی تقوا «لعلکم تتقون» در ارتباط است.

بررسی

رسول خدا ﷺ می فرماید: «چه بسا روزه داری که جز گرسنگی و تشنگی چیزی نصیب او نمی شود».

مقصود پیامبر گرامی از این سخن چیست؟

مقصود ایشان این است که اگر روزه دار صرفاً گرسنگی و تشنگی بکشد، اما چشم، گوش، زبان و سایر اعضای خود را در برابر گناهان و خواهش های دل حفظ نکند، هیچ بهره ای از تقوا نخواهد برد.

روزه دار واقعی کسی است که سراسر وجودش را حفظ کند؛ در این صورت تقوایش فزونی خواهد یافت.

احکام روزه

۱- نه چیز روزه را باطل میکند که برخی از آنها عبارتند از: خوردن و آشامیدن، دروغ بستن بر خدا و پیامبر(ص) و جانشینان پیامبر، رساندن غبار غلیظ به حلق، فرو بردن تمام سر در آب، استمناء، باقی ماندن بر جنابت تا اذان صبح.

فعالیت‌های کلاسی

با مراجعه به رساله‌ی توضیح‌المسائل، عبارت‌های زیر را تکمیل کنید.

- ۱ اگر روزه‌دار سهواً چیزی بخورد یا بیاشامد، روزه‌اش صحیح است.
- ۲ اگر روزه‌دار، چیزی را که لای دندان‌ش مانده عمداً بخورد، روزه‌اش باطل می‌شود.
- ۳ روزه‌دار نباید غبار غلیظ، دود سیگار و تنباکو و مانند آن‌ها را به حلقش برساند.
- ۴ اگر روزه‌دار، استفراغ عمدی نماید، روزه‌اش باطل می‌شود.

۲- کسی که غسل بر او واجب است، اگر عمداً تا اذان صبح غسل نکند و یا اگر وظیفه‌اش تیمم است، عمداً تیمم نکند، نمی‌تواند روزه بگیرد. البته اگر سهل‌انگاری کند و غسل نکند تا وقت تنگ شود، می‌تواند با تیمم روزه بگیرد و روزه‌اش صحیح است؛ اما در مورد غسل نکردن، معصیت کرده است.

-
- ۲— کسی که غسل بر او واجب است، اگر عمدا تا اذان صبح غسل نکند یا اگر وظیفه اش تیمم است، عمدا تیمم نکند، نمیتواند روزه بگیرد. البته اگر سهلانگاری کند و غسل نکند تا وقت تنگ شود، میتواند با تیمم روزه بگیرد و روزهاش صحیح است؛ اما در مورد غسل نکردن، معصیت کرده است.
- ۳— اگر کسی به علت عذری مانند بیماری نتواند روزه بگیرد و بعد از ماه رمضان عذر او برطرف شود و تا رمضان آینده عمدا قضای روزه را نگیرد، باید هم روزه را قضا کند و هم برای هر روز یک مدّ (تقریبا ۷۵۰ گرم) گندم و جو و مانند آنها به فقیر بدهد.
- ۴— اگر کسی روزه ماه رمضان را عمدا نگیرد، باید هم قضای آن را بهجا آورد و هم «کفاره» بدهد؛ یعنی برای هر روز، دو ماه روزه بگیرد (که یک ماه آن باید پشت سرهم باشد) یا به شصت فقیر طعام بدهد (به هر فقیر یک مدّ) و این کار باید تا قبل از رمضان آینده انجام شود.
- ۵— اگر کسی به چیز حرامی روزه خود را باطل کند؛ مثلاً دروغی را به خدا نسبت دهد، کفاره جمع بر او واجب میشود. یعنی باید هر دو کفاره یاد شده را انجام بدهد. البته اگر هر دو برایش ممکن نباشد، میتواند هر کدام را که ممکن است، انجام دهد.

وظیفه شخص مسافر: کسی که سفر می‌رود، اگر شرط‌های زیر را داشته باشد، باید نمازش را شکسته بخواند و نباید روزه بگیرد:

الف) رفتن او بیشتر از ۴ فرسخ شرعی (حدود ۵/۲۲ کیلومتر) و مجموعه رفت و برگشت او بیشتر از ۸ فرسخ باشد.
ب) بخواهد کمتر از ده روز در جایی که سفر کرده، بماند. پس کسی که می‌خواهد ده روز و بیشتر در محلی که سفر کرده است، بماند، باید نمازش را کامل بخواند و روزهایش را هم بگیرد.

ج) برای انجام کار حرام سفر نکرده باشد؛ مثلاً اگر به قصد ستم به مظلوم یا همکاری با یک ظالم در ظلم او سفر کند، باید روزه اش را بگیرد. اگر فرزند با نهدی پدر و مادر به سفری برود که آن سفر بر او واجب نبوده است، باید نماز را تمام بخواند و روزه اش را بگیرد.

اندیشه و تحقیق

درباره‌ی مسائل زیر به توضیح المسائل مرجع تقلید خود مراجعه کنید و پاسخ آن را به دست آورید.

۱- اگر مسافر پیش از ظهر به وطنش یا به جایی که می‌خواهد ده روز در آنجا بماند، برسد، در چه صورتی باید روزه بگیرد و در چه صورتی نباید روزه بگیرد؟
پاسخ: اگر قبل از رسیدن به آنجا چیزی که روزه را باطل می‌کند، انجام نداده باشد، باید آن روز را روزه بگیرد، در غیر این صورت نباید روزه بگیرد.

۲- اگر مسافری که صبح حرکت کرده است، بعد از ظهر به وطن یا به جایی که می‌خواهد ده روز بماند برسد، وظیفه‌اش چیست؟
پاسخ: نمی‌تواند آن روز را روزه بگیرد.

۳- اگر کسی که روزه است، بعد از ظهر مسافرت کند، وظیفه‌اش نسبت به روزه‌ی آن روز چیست؟
پاسخ: باید روزه‌ی خود را ادامه دهد (روزه بر او واجب است).

۴- اگر کسی که روزه گرفته، پیش از ظهر مسافرت کند و بخواهد به بیش از چهار فرسخ برود، وظیفه‌اش چیست؟
پاسخ: وقتی به چهار فرسخ رسید (حکم مسافر پیدا کرد)، باید روزه‌اش را افطار کند.

راهنمایی

① اولین و برترین ثمره‌ی نماز را بدانید و عبارت‌های قرآنی مربوط به هر کدام را یاد بگیرید.

② مهم‌ترین ثمره‌ی روزه و آیه‌ی مربوط به آن اهمیت زیادی در سؤالات دارند.

③ به جدول مربوط به افعال نماز و ثمرات آن دقت کنید و سعی کنید با ایجاد ارتباط آن‌ها را با هم اشتباه نگیرید.

④ احکام مربوط به مبطلات روزه، وظایف کسی که روزه نگرفته و شخص مسافر را در شرایط مختلف از هم تفکیک کرده و حکم هر کدام را جداگانه یاد بگیرید.

ناهید صابونچی

* دبیرستان متوسطه دوم
فرزانگان *

سال تحصیلی ۹۷-۹۶